ប្រព័ន្ធសន្តិសុខ
ភូមិភាគពិសេស ម-១៣

ដោយៈ ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី

មន្ទីរសន្តិសុខមួយត្រូវខ្មែរក្រហមបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៧១ ដោយឲ្យឈ្មោះថាមន្ទីរសន្តិសុខភូមិភាគពិសេស ។ ដំបូងឡើយ មន្ទីរសន្តិសុខនេះមានទីតាំងនៅថ្មយោង ដែលពេលនោះមានឈ្មោះថា «មន្ទីរសម្ងាត់ថ្មយោង» ។ ថ្មយោង ជាទីកន្លែងមួយស្ថិតនៅក្នុងព្រៃជ្រៅនៃទឹកដីស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ ក្រោយមកទៀត មន្ទីរនេះបាន ផ្លាស់មកកាន់ទីតាំងត្រពាំងប្រាប ស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីភូមិថ្មគុប ឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពងវិញ បន្ទាប់ពីអ្នកទោសបះបោរប្រឆាំងនឹងកងការពារយ៉ាងចាស់ដៃរួចមក ។ មន្ទីរភូមិភាគពិសេសដែលមានឈ្មោះមួយទៀតថា «មន្ទីរសម្ងាត់ថ្មយោង» បានផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះទៅជា «មន្ទីរសន្តិសុខម-១៣» ឬហៅថា «មន្ទីរម-១៣» វិញ ។ ការផ្លាស់ប្តូរនេះគឺស្ថិតនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧២ ។ ឌុច គឺជាអ្នកគ្រប់គ្រងមន្ទីរតាំងពីដំបូងមកម្ល៉េះ រួមជាមួយកម្មាភិបាលជាសមាជិកនិងកងការពារមួយចំនួនទៀត ។ ការគ្រប់គ្រងមន្ទីរនៅពេលនេះមានការប្រយត្ន័ប្រយែងបំផុត ដោយសារជុំវិញមន្ទីរខ្មែរក្រហមបានសាងសង់របងយ៉ាងខ្ពស់ (ពីកំពស់ពី៥ទៅ៦ម៉ែត្រ) ដែលធ្វើឡើងពីឫស្សីកិន និងឈើក្រាក់ ។ ក្នុងនោះមានផ្ទះលើសពីបួនសម្រាប់ធ្វើជាទីស្នាក់អាស្រ័យរបស់កម្មាភិបាលដឹកនាំមន្ទីរផង កន្លែងសួរចម្លើយផង និងមន្ទីរមួយទៀតសម្រាប់កងការពារស្នាក់នៅ ។ រណ្តៅជាច្រើនត្រូវបានខ្មែរក្រហមជីកសម្រាប់ឃុំឃាំងអ្នកទោស ហើយមានរណ្តៅមួយគត់ដែលមានទំហំធំជាងគេក្នុងចំណោមរណ្តៅទាំងនោះ សម្រាប់ប្រើជាកន្លែងឃុំឃាំងអ្នកទោសដែលទើបបញ្ជូនមកថ្មី ។ តាមសម្តីរបស់ ចាន់ ខន អាយុ៤៧ឆ្នាំ បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិទេពភិរម្យ ហៅ ភូមិក្បាលចិន ឃុំវាំលពន់ ស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ និងជាអតីតកងការពារនៅមន្ទីរម-១៣ បានឲ្យដឹងថា នៅចុងឆ្នាំ១៩៧២ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៣ អ្នកទោសត្រូវកងសន្តិសុខដាក់ឃុំដូចធម្មតា ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីមានការទម្លាក់គ្រាប់បែកបេ-៥២ របស់កងទ័ពអាកាសអាមេរិកមកលើបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខនេះ ទើប ឌុច បញ្ជាឲ្យជីករណ្តៅធំៗសម្រាប់ការឃុំឃាំងអ្នកទោសជំនួសវិញ ។ ការបញ្ជាឲ្យជីករណ្តៅសម្រាប់ឃុំឃាំងអ្នកទោសនេះគឺក្នុងបំណងបិទបាំងពីការឃ្លាំមើលរបស់កងទ័ពអាកាសអាមេរិកដែលតែងតែហោះឈ្លបយកការណ៍ជាប្រចាំ ។ ស្ទើរតែគ្រប់រណ្តៅសុទ្ធតែមានធ្វើដំបូលប្រក់ពីលើដោយទម្លាក់សំយាបរហូតស្ទើរដល់ដី ។ នៅជុំវិញបរិវេណមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ ដែលមានទំហំធំ និងស្ថិតនៅចំកណ្តាល

ព្រៃភ្នំ (ចម្ងាយជិតពីរគីឡូម៉ែត្រពីភូមិដែលមានប្រជាជនរស់នៅ) គឺមានតែកន្លែងឃុំឃាំងអ្នកទោសទើបនឹងចូលថ្មីមួយប៉ុណ្ណោះដែលមានធ្វើរបងពទ្ធ័ជុំវិញ ចំណែករណ្តៅឯទៀតគ្មានធ្វើរបងពទ្ធ័ឡើយ ។ កងការពារក្មេងៗត្រូវបានដាក់ពង្រាយនៅតាមមាត់រណ្តៅដែលពុំមានរបង ដើម្បីការពារការលួចរត់របស់អ្នកទោស ។

សាខានៃមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣

សាខាសំខាន់ៗចំនួនបីកន្លែង របស់មន្ទីរសន្តិសុខភូមិភាគពិសេស ម-១៣ គឺៈ

១) មន្ទីរសន្តិសុខនគរបាល មានទីតាំងនៅក្នុងភូមិស្តុកស្អាត ឃុំមានជ័យ ស្រុកឧត្តុង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ មន្ទីរនេះគ្រប់គ្រងដោយកម្មាភិបាលឈ្មោះ ស៊ុម ។

២) មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំប្រសិទ្ធិត្រ័យត្រិន្ត មានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងឃុំឈ្វាំង ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្តាល ។ វុធ គឺជាកម្មាភិបាលដែលគ្រប់គ្រងមន្ទីរទាំងមូល ។ មន្ទីរសន្តិសុខភ្នំប្រសិទ្ធិត្រ័យត្រឹន្ត មានបែងចែកជាគុកឃុំឃាំងអ្នកទោសជា៤ទៀតគឺ ១) នៅក្រោមដើមម៉ៃសាក់ ស្ថិតនៅជាប់នឹងជើងភ្នំត្រ័យត្រឹន្តប៉ែកខាងលិច ។ ២) នៅចំការស្វាយ ។ ៣) នៅសាលាវត្តភ្នំប្រសិទ្ធក្រោម និង ៤) នៅសាលាវត្តភ្នំប្រសិទ្ធលើ ។ អ្នកទោសដែល ជាប់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខខាងលើនេះ ត្រូវនាំយកទៅសម្លាប់នៅជើងភ្នំ និងលើភ្នំប្រសិទ្ធលើ ។ ចំណែកការធ្វើ ទារុណកម្មវិញ គឺនៅនឹងស្រះទឹកមួយនៅលើកំពូលភ្នំ ដែលមានទំហំមាត់លើ៨ម៉ែត្រ ជម្រៅជាង១ម៉ែត្រ ។ តាមការស្រាវជ្រាវរបស់ក្រុមដែនទីរណ្តៅសាកសពកាលពីឆ្នាំ១៩៩៨ បានឲ្យដឹងថា ការសួរចម្លើយអ្នកទោស បានធ្វើឡើងតាមរបៀបនៃការដាក់ទណ្ឌកម្មយ៉ាងសាហាវ គឺបានធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសដោយចងខ្សែជាប់នឹង ជើងព្យួរឡើងលើជាមួយនឹងបង្គោល រួចទម្លាក់ក្បាលចុះក្នុងស្រះទឹក ។ ការធ្វើទារុណកម្មផ្សេងទៀតគឺ បញ្ឆោឲ្យ ធ្វើពលកម្ម វាយដំ និងធ្វើស្រះទឹក ។ ការប្រជុំបានកើតឡើងរៀងរាល់ពីពីរទៅបីសប្តាហ៍ម្តងលើអ្នកទោស ហើយបន្ទាប់ពីការប្រជុំទៅ មានអ្នកទោសយ៉ាងហោចណាស់ពី៥០ទៅ១០០នាក់បានត្រូវសម្លាប់ដោយសារការចង់វិលត្រឡប់ទៅកាន់ផ្ទះសម្បែង និងសហករណ៍ដែលខ្លួនធ្លាប់រស់នៅ ។ តាមរបាយការណ៍ដែលសរសេរចេញពីការស្រាវជ្រាវនៃក្រុមដែនទីរណ្តៅសាកសពឆ្នាំ១៩៩៨ បានប្រាប់ពីចំនួនមនុស្សស្លាប់ថាមានចំនួនជាង៧០០០នាក់ ហើយដែលការសម្លាប់នេះ បានចាប់ផ្តើមខ្លាំងតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ។

៣) មន្ទីរសន្តិសុខ ម-៩៩ មានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងព្រៃជ្រៅនៃព្រំប្រទល់ឃុំតាសាល និងឃុំរស្មីសាមគ្គី ស្រុកឱរ៉ាល់ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ មន្ទីរសន្តិសុខនេះ មានការគ្រប់គ្រងជាច្រើនដំណាក់កាល និងមានការផ្លាស់ប្តូរប្រធានមន្ទីរជាច្រើននាក់ ។ មុនដំបូងនៃការគ្រប់គ្រងមន្ទីរគឺមានសមមិត្ត នៃ ជាអ្នកដឹកនាំ បន្ទាប់មកគឺសមមិត្ត គុល និងសមមិត្ត ណម ។ មន្ទីរ ម-៩៩ នេះត្រូវរស់នៅពឹងផ្អែកទាំងស្រុងលើកម្លាំងពលកម្មរបស់អ្នកទោស ។

តាមការស្រាវជ្រាវរបស់ក្រុមដែនទីរណ្តៅសាកសពកាលពីឆ្នាំ២០០១កន្លងទៅ បានឲ្យដឹងថា មន្ទីរ ម-៩៩ មានឃុំឃាំង និងសម្លាប់អ្នកទោសអស់យ៉ាងច្រើនអនេក ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ មន្ទីរ ម-៩៩ ត្រូវរុះរើ និងរំលាយចោលទាំងស្រុង ដោយសារមានព្រឹត្តិការណ៍ជម្លោះទាស់ទែងគ្នារវាងមេដឹកនាំមន្ទីរ (ណាម និងគល់) ថាបានជាប់ខ្សែក្បត់ និងបានក្បត់នឹងបដិវត្តន៍ ព្រមទាំងបានប្រព្រឹត្តិខុសសីលធម៌ជាមួយនឹងអ្នកទោសដែលជាប្រជាជនថ្មី ។

អ្នកទោសនៅមន្ទីរ ម-១៣

ការឃុំឃាំងអ្នកទោសនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ បានចាប់ផ្តើមឡើងតាំងពីការបង្កើតមន្ទីរនេះដំបូងម៉្លេះ ។ អ្នកទោសច្រើននាក់ណាស់ដែលបានមកជាប់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខម-១៣នេះ ។ កាលពីដំបូង អ្នកទោសច្រើនជាប្រភេទទាហាន និងប្រជាជនមូលដ្ឋានដែលមិនព្រមដើរតាមមាគ៌ាដ៏ភ្លឺស្វាងរបស់បក្ស ។ មន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ បានត្រូវពង្រីក និងបន្ថែមអ្នកទោសរាប់សិបនាក់ទៀត ដែលសុទ្ធសឹងជាប្រជាជនថ្មី និងអ្នកមកពីទីឆ្ងាយៗ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ កម្មាភិបាលដែលទើបតែត្រឡប់មកពីក្រុងហាណូយ ប្រទេសវៀតណាមប្រហែល ជាង១០នាក់ បានមកធ្វើជាកម្មាភិបាលត្រួតត្រាអ្នកទោសជាមួយនឹងក្រុមរបស់ឌុច និងជាអ្នកសួរចម្លើយ អ្នកទោសផង ។ ប៉ុន្តែ មិនយូរប៉ុន្មានអ្នកទាំងជាង១០នាក់នោះបានក្លាយទៅជាអ្នកទោសវិញ ហើយក្រោយមកត្រូវកងការពារនាំយកទៅសម្លាប់ទាំងអស់ដោយយកលេសថា «ទៅរៀនសូត្របន្ថែម» ។ ហម អ៊ិន ដែលជាអតីតអ្នកទោសនៅក្នុងមន្ទីរម-១៣ បាននិយាយប្រាប់ថា គាត់ជាអ្នកបានឃើញកម្មាភិបាលដែលមកពីទីក្រុងហាណូយ ដោយផ្ទាល់ភ្នែកតាំងពីទើបមកដល់មន្ទីរដំបូង និងថ្ងៃចុងក្រោយមុននឹងត្រូវទៅរៀនសូត្របន្ថែម ។ ចំណែកឯអ្នកទោសមួយប្រភេទទៀត គឺយុទ្ធជនខ្មែរក្រហមដែលដើរហើរសេរី និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលមានឋានៈធំៗ ។ ហម អ៊ិន បានជាប់ឃុំនៅមន្ទីរ ម-១៣ កាលពីខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៣ ។ ចាន់ ខន បានប្រាប់ពីឋានៈរបស់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមទាំងនោះថា ខ្លះមានឋានៈជាប្រធានកងពល ខ្លះជាគណៈស្រុក ខ្លះជាប្រធានវរសេនាតូច ។ គ្មានអ្នកទោសណាម្នាក់បានដឹងពីទោសកំហុសរបស់ខ្លួនឡើយ គឺមានតែអង្គការមួយគត់ដែលអាចមើលឃើញពីទោសកំហុសរបស់មនុស្សម្នាក់ៗបាន ។ អ៊ិន បានប្រាប់ថា គាត់មិនបានដឹងពីទោសកំហុសរបស់គាត់ឡើយ ។ អ៊ិន គ្រាន់តែជាអ្នកកូតវីយូឡុងម្នាក់ស្ថិតនៅក្នុងក្រុមសិល្បៈប្រចាំតំបន់ប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកអ្នកទោសឯទៀតៗ សុទ្ធតែសំដែងនូវភាពងឿងឆ្ងល់ថា តើខ្លួនមានកំហុសអ្វី? ។ អ្នក ទោសទាំងអស់ ត្រូវជាប់ឃុំនៅក្នុងរណ្តៅធំជាងគេជម្រៅប្រហែលពី៤ទៅ៥ម៉ែត្រ ។ ការដាក់ឃុំនេះគឺគ្រាន់តែ បណ្តោះអាសន្នប៉ុណ្ណោះ ទំរាំមានបញ្ជាឲ្យធ្វើការបែងចែកប្រភេទអ្នកទោសឡើងវិញ

ហើយគ្មានការផ្ដល់ភួយ និងខ្នើយឲ្យអ្នកទោសណាម្នាក់ឡើយ ។ ក្រោយមកការបែងចែកប្រភេទអ្នកទោសបានចាប់ផ្ដើមឡើង ។ អ្នក ទោសដែល ឌុច យល់ថាជាប្រភេទអ្នកទោសធ្ងន់ត្រូវដាក់ខ្នោះជើង ហើយត្រូវបញ្ជូនទៅដាក់រណ្ដៅមួយចំនួន ដែលក្នុងមួយរណ្ដៅអាចដាក់អ្នកទោសបាន២០នាក់ ។ រណ្ដៅទាំងនេះស្ថិតនៅក្បែរៗ មាត់ស្ទឹង និងនៅក្បែររណ្ដៅមួយដែលធំជាងគេ ។ លើសពីនេះ ឌុច បានបញ្ជាឲ្យជីករណ្ដៅជាច្រើនទៀតសម្រាប់ការធ្វើទណ្ឌកម្ម ។ អ៊ីន បានរៀបរាប់ពីរណ្ដៅមួយប្រភេទទៀតដែលជារណ្ដៅសម្រាប់ធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសថា មានទំហំទទឹងកន្លះ ម៉ែត្រ បណ្ដោយប្រវែងដងខ្លួនមនុស្ស និងជម្រៅ២ម៉ែត្រ ដែលក្នុងរណ្ដៅមួយអាចដាក់មនុស្សបានតែម្នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ។ រណ្ដៅរបៀបនេះត្រូវបានជីកដង្ហែគ្នានិងជិតៗគ្នា ។ នៅបាតរណ្ដៅមានចោះប្រហោងទម្លុះដីពី រណ្ដៅមួយទៅរណ្ដៅមួយទៀត សម្រាប់ស៊កនុកភ្ជាប់នឹងខ្នោះដែលដាក់នៅជាប់កជើងអ្នកទោស ។ នៅមានរណ្ដៅប្រភេទមួយទៀតដែលមានទំហំតែកន្លះម៉ែត្របួនជ្រុង ជម្រៅមួយម៉ែត្រកន្លះ ហើយគ្មានប្រក់ដំបូលពីលើ គឺរណ្ដៅឃុំឃាំងអ្នកទោសដែលអង្គុយមិនអាចកម្រើកខ្លួនរួច ។

ការសួរចម្លើយ ការធ្វើទារុណកម្ម និង មន្ទីររបស់កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់នៅមន្ទីរ ១៣

នៅគ្រប់ពេលសួរចម្លើយ ប្រសិនបើអ្នកទោសណាម្នាក់ផ្ដល់ចម្លើយមិនត្រឹមត្រូវតាមអ្វីដែលអ្នកសួរចង់បាន គឺពិតជាត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងររហូតដល់សម្លាប់ចោល ។ ហម អ៊ិន បានប្រាប់ថា នៅពេលគាត់ត្រូវចាប់ខ្លួនបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរម-១៣ដំបូង អ្នកទោសដែលជាប់មុនគាត់បានខ្សឹបប្រាប់ថា “ត្រូវតែឆ្លើយថាធ្លាប់ធ្វើនេះធ្វើនោះ បើមិនដូច្នេះទេនឹងត្រូវស្លាប់ខ្លួនមិនខាន” ។ មិនយូរប៉ុន្មាន អ៊ិន ក៏ត្រូវនាំយកទៅសួរចម្លើយដោយ ឌុច ហើយ អ៊ិន បានធ្វើតាមពាក្យសម្ដីដែលអ្នកទោសដូចគ្នានិយាយប្រាប់មែន ។ អ៊ិន បានឆ្លើយសារភាពនៅចំពោះមុខ ឌុច ទាំងកុហកខ្លួនឯងថា “ធ្លាប់ធ្វើជាប៉ូលីសពាក់លឿងបីជាន់” ។ ចំណែកបងប្រុសរបស់ អ៊ិន ម្នាក់ដែលពុំបានដឹងរឿងនេះជាមុននោះ បានឆ្លើយសារភាពតាមអ្វីដែលខ្លួនយល់ថាពិតប្រាកដប្រាប់ ឌុច ប៉ុន្តែបែរជាត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅវិញ ហើយក្រោយមកត្រូវកងការពារនាំយកទៅសម្លាប់ចោល ។ អ៊ិន បានរួចខ្លួនពីការធ្វើទារុណកម្ម និងត្រូវបានដោះលែងទៅជាអ្នកទោសប្រភេទស្រាលដែលគ្មានជាប់ខ្នោះ និងធ្វើជាជំនួយការរោងបាយប្រចាំមន្ទីរ ។ អ៊ិន បាននិយាយតាមសម្ដីរបស់ ឌុច ថា “អ្នកដែលចាប់មកដាក់នៅក្នុងមន្ទីរនេះគឺសុទ្ធតែអ្នកមានទោសកំហុស ដូច្នេះការឆ្លើយសារភាពត្រូវតែឆ្លើយពីទោសកំហុសរបស់ខ្លួន” ។ ការសួរចម្លើយបានប្រព្រឹត្តទៅជារៀងរាល់ថ្ងៃ ដោយមានការចូលរួមសួរពីសំណាក់កម្មាភិបាលធំៗប្រចាំមន្ទីរ ដូចជា ឌុច ចាន់ ប៉ុន ផល និងមាសដែរ ។ ទារុណកម្ម និងការសួរចម្លើយ បាន

ធ្វើឡើងនៅក្នុងរណ្តៅដែលមានទំហំ៤ម៉ែត្រការ៉េ ជម្រៅពី៥ទៅ៦ម៉ែត្រ និងមានបង្គោលក្រាក់មួយនៅចំកណ្តាលរណ្តៅផង ។ រណ្តៅរបៀបនេះ ត្រូវបានដឹកច្រើនសន្ទឹក និងដង្កែគ្នាតាមបណ្តោយមាត់ស៊ឹងត្រើយខាងលិច ។

កម្មាភិបាលដែលសួរចម្លើយអ្នកទោស បានពឹងផ្អែកលើឧបករណ៍ចាំបាច់មួយចំនួនដូចជា ម្ជុល ប្រវ៉ាក់ ញញួរ បន្ទាត់ និង ដង្កាប់ ដែលដាក់តំរៀបនៅលើតុជាស្រេច ។ អ្នកទោសដែលត្រូវយកមក ធ្វើទារុណកម្មមុនដំបូងត្រូវកងឈ្លបចងដៃទាំងពីរទៅក្រោយភ្ជាប់នឹងបង្គោលក្រាក់ ហើយទាញរ៉តឡើងលើឲ្យជើងហើបផុតពីដី រួចទើបចាប់ផ្តើមធ្វើទារុណកម្ម ។ អ្នកទោសខ្លះទៀត ត្រូវវាយបញ្ចូលម្ជុលទៅក្នុងក្រចកដៃដោយបន្ទាត់ម្តងបន្តិចៗ ។ បន្ទាប់ពីអ្នកទោសផ្តល់ចម្លើយត្រឹមត្រូវហើយ ទើបម្ជុលត្រូវដកចេញមកវិញដោយដង្កាប់ ។ កម្មាភិបាលដែលមានភារកិច្ចសួរចម្លើយគឺ ឌុច ចាន់ ផល ប៉ុន និង មាស ។ កម្មាភិបាលទាំងអស់នេះ សុទ្ធតែមានកន្លែងសួរចម្លើយប្រចាំខ្លួនម្នាក់មួយទៀត គឺនៅនឹងមន្ទីរស្នាក់នៅផ្ទាល់តែម្តង ។ ឌុច ជាអ្នកសួរចម្លើយដោយផ្ទាល់ទៅលើប្រភេទអ្នកទោសដែលត្រូវចោទប្រកាន់ថា មានឋានៈខ្ពស់ជាងគេនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខម-១៣ ។ មន្ទីររបស់ ឌុច មានទីតាំងស្ថិតនៅចម្ងាយប្រហែល៥០ម៉ែត្រពីត្រពាំងប្រាប ។ ឧបករណ៍សម្រាប់ ឌុច សួរចម្លើយមាន កាំបិត និង ចន្ទុះ ។ អ៊ីន បានប្រាប់ថា ឌុច ជាមនុស្សកាចជាងគេក្នុងការសួរចម្លើយ និងធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោស ។ ចំណែក ចាន់ ក៏ដូច្នេះដែរ លើកលែងតែ ប៉ុន និងផល ប៉ុណ្ណោះដែលពុំសូវមាត់កធំៗ ខ្លាំងៗ និងវាយដំអ្នកទោស ។ អ៊ីន បានប្រាប់ពីវិធីដែល ឌុច ធ្វើទារុណកម្មមកលើបងប្រុសរបស់គាត់ថា ឌុច បានចងដៃទាំងពីរព្យួរឡើងលើភ្ជាប់នឹងបង្គោលក្រាក់ រួចយកកាំបិតចាក់លើរាងកាយសព្វកន្លែងតាំងពីដើមដៃរហូតដល់ចុងជើង ។ នៅចុងបាតជើងដែលផុតពីដី ឌុច បានដាក់ចានដែកមួយទុកត្រងឈាមហូរចេញពីស្នាមកាំបិតដែលចាក់ ។ ទារុណកម្មមួយប្រភេទទៀតដែល ឌុច ប្រព្រឹត្តិទៅលើអ្នកទោសដែលគាត់យល់ថាផ្តល់ចម្លើយមិនត្រឹមត្រូវគឺ យកញញួរឈើទៅវាយលើដើមទ្រូង និងខ្នងរហូតទាល់តែអ្នកទោសសន្លប់បាត់ស្មារតី និងជួនកាលស្លាប់ទៀតក៏មាន ។ វិធីសំខាន់មួយទៀតគឺ ឌុច បានបញ្ច្រកទឹកសាប៊ូចូលក្នុងពោះអ្នកទោសដោយប្រើទុយយោស៊ីកបញ្ចូលទៅក្នុងបំពង់ក ។ វិធីទាំងប៉ុន្មាននេះ គឺជាវិធីដែលសាហាវបំផុត និងជាបទពិសោធន៍មួយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបំផុតសម្រាប់ជីវិតរបស់ ឌុច ដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ និងជួបប្រទះកាលពីអំឡុងឆ្នាំ១៩៦៧ដល់ឆ្នាំ១៩៧០ គឺក្នុងចន្លោះពេលដែល ឌុច បានជាប់គុក ដោយសារតែមានជាប់ពាក់ពន្ធ័នឹងរឿងរ៉ាវបោះលិខិតបណ្ណ័ឃោសនាបម្រើឲ្យចលនាខ្មែរក្រហម ។ បទពិសោធន៍ទាំងអម្បាលមាណរបស់ ឌុច នៅពេលនេះបានធ្លាក់យ៉ាងដំណំមកលើអ្នកទោសមន្ទីរ ម-១៣ទាំងមូលដោយឥតប្រកែកបាន និងមិនអាចជៀសផុត ។ នៅពេលនេះ(១៩៧២) ស្ថិតក្នុងការកាន់ក្តាប់របស់ ឌុច មន្ទីរទាំងមូលត្រូវតែអនុវត្តតាមនូវអ្វីដែល ឌុច ចង់បាន ។ រាល់ចម្លើយដែលត្រឹមត្រូវ និងដែលអន្តការចង់បានបំផុតនៅក្នុងមន្ទីរ ម-១៣គឺ ត្រូវតែឆ្លើយថា

“ធ្លាប់ធ្វើទាហាន ប៉ូលិស និងមន្ត្រីថ្នាក់ធំៗនៅសម័យសាធារណរដ្ឋខ្មែរ” ។ តាមប្រសាសន៍របស់អ៊ីនថា ឌុច ជាមនុស្សមានអត្តចរិកចម្លែកជាងមនុស្សផ្សេងទៀតបន្តិច ថ្វីត្បិតតែ ឌុច ចូលចិត្តនិយាយលេងច្រើននិងសើចពូៗជាមួយអ្នកទោសក៏ដោយ ប៉ុន្តែ ឌុច មិនដែលមានមេត្តាធម៌ជាមួយអ្នកទោសណាម្នាក់ឡើយ ។ អ៊ីន បាននិយាយថា “ជួនកាលពេលកំពុងតែជជែកលេងសប្បាយជាមួយអ្នកទោស ស្រាប់តែ ឌុច នឹកឃើញថាចង់យកអ្នកទោសណាម្នាក់ទៅសម្លាប់ចោល គាត់ក៏បញ្ជាកងការពារឲ្យទៅដោះយកអ្នកទោសចេញពីខ្នោះ ហើយបណ្តើរយកទៅសម្លាប់ភ្លាម” ។ អ៊ីន ធ្លាប់បានឮការស្រែកបញ្ជានេះដោយផ្ទាល់ ព្រមទាំងធ្វើឲ្យគាត់ភ័យឡើងញ័រខ្លួនផង ។ ឌុច ខស្សហ៍ហៅ អ៊ីន មកជជែកលេងជាមួយណាស់ពីរឿងរ៉ាវដែលគាត់ធ្លាប់ជាប់គុកកាលពីសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម និងរឿងជាច្រើនទៀត ហើយអ៊ីន ក៏ធ្លាប់ត្រូវ ឌុច ស្តីបន្ទោសខ្លាំងណាស់ដែរ ។ អ៊ីន បាននិយាយដូច្នេះថា ថ្ងៃមួយគាត់បានដើរចូលទៅកាន់រោងបាយ ដោយមិនដឹងមានការប្រជុំនៅទីនោះ ស្រាប់តែ ឌុច ចេញមកហើយស្រែកសម្លុត និងចោទគាត់ថា មានបំណងចង់យកការណ៍ឲ្យខ្មាំង ។ ប៉ុន្តែ អ៊ីន បានប្រាប់ពីមូលហេតុ និងគោលបំណងនៃការចូលមកកាន់រោងបាយនេះថា គាត់ចង់មកជួបប្រពន្ធ ចាន់ ជាប្រធានរោងបាយដើម្បីសួរពីរឿងរកម្ហូបអាហារ ។ ក្រៅពីបញ្ជាឲ្យកងការពាររបស់ខ្លួនសម្លាប់អ្នកទោស ឌុច ក៏ ធ្វើដោយខ្លួនឯងដែរ ដូចក្នុងករណីបាញ់សម្លាប់អ្នកទោសជាច្រើននាក់ដែល ចាន់ ខន បាននិយាយឲ្យដឹងថា គាត់មិនចាំចំនួនជនរងគ្រោះដែល ឌុច បានសម្លាប់ឡើយ ។ ចាន់ ខន និយាយទៀតថា ក្រុមកងការពាររបស់គាត់ធ្លាប់បានទទួលបញ្ជាពី ឌុច ឲ្យបាញ់ប្រហារអ្នកទោសនៅពេលដែលលួចរត់ចេញ ។ អ៊ីន ក៏បាននិយាយថា ក្រុមកងការពារក៏ទទួលបញ្ជាឲ្យធ្វើទារុណកម្មអ្នកទោសដែរ ។ តាមការនិយាយរបស់ អ៊ីន បានឲ្យដឹងថា ចាន់ ខន ដែលជាកងការពារអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ម-១៣ ធ្លាប់បានធ្វើទារុណកម្មមកលើតារបស់ខ្លួនឈ្មោះ សុខ ដែលជាអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ម-១៣ ។ អ៊ីន និយាយទៀតថា តារបស់ ខន បានហៅ ខន ថា “បង” ចំណែកឯ ខន វិញក៏និយាយតបភ្លាមថា “អើ! គេក្មេងមែន តែគេបងខាងបដិវត្តន៍” ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ខន បានលើកដៃសំពះសុំទោសចំពោះអំពើដែលខ្លួនបានធ្វើកាលពីនៅក្នុងមន្ទីរ ម-១៣ នៅចំពោះមុខតារបស់គាត់ឈ្មោះ សុខ ដោយលើកហេតុផលថា “មកពីនៅក្មេងមិនដឹងអី” ។

ការងាររបស់អ្នកទោស

អ្នកទោសដែលនៅសេសសល់ពីការសម្លាប់និងអ្នកទោសដែលចូលថ្មី ត្រូវធ្វើការងារជារៀងរាល់ថ្ងៃទាំងនៅជាប់ច្រវ៉ាក់ និងចំណង ដោយមានកងការពារជាអ្នកមើលការខុសត្រូវ ។ ការឃ្លាំមើលរបស់កងការពារមានសភាពយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់បំផុត ។ កងការពារអ្នកទោសមានសិទ្ធិបាញ់អ្នកទោសសម្លាប់ចោល នៅពេលណាដែលនរណាម្នាក់ព្យាយាមលួចរត់ចេញពីមន្ទីរសន្តិសុខក្នុងពេលបំពេញការងារ ។ អ្នកទោសមួយភាគបានស្លាប់ពេល

បំពេញក្នុងភារកិច្ចដោយសារការបាក់កម្លាំង និងការគ្មានរបបអាហារគ្រប់គ្រាន់ ។ ការងាររបស់អ្នកទោស គឺការលើកទំនប់ ដាំដំឡូង កាប់ឆ្ការព្រៃ និងរានដីធ្វើស្រែ ។ ផលដែលទទួលបានពីការ ខិតខំផលិតរបស់អ្នកទោស មិនត្រូវបានផ្តល់ដល់អ្នកទោសឡើយ ។
របបអាហារត្រូវពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើការចាត់ចែងរបស់កម្មាភិបាល
ដែលជាអ្នកកាន់កាប់រោងបាយប្រចាំមន្ទីរ ។

របបអាហារ

អ្នកទោសម្នាក់អាចទទួលបានរបបអាហារក្នុងមួយពេលតែបបររាវកក្កូកមួយបំពង់ឫស្សីតូចៗប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែករបបអាហារក្នុងមួយពេលរបស់កងការពារអ្នកទោសវិញ គឺបាយមួយចាន លាយជាមួយដំឡូងមី និងពោតដែលផលិតដោយកម្លាំងរបស់អ្នកទោស ។ ប៉ុន្តែ ជួនកាលកងការពារក៏ទទួលរបបបបរមួយកូនចានដូចអ្នកទោសដែរ លើកលែងតែថ្នាក់កម្មាភិបាលប៉ុន្មាននាក់ប៉ុណ្ណោះដែលទទួលបានរបបបាយគ្រប់ពេល និងម្ហូបគ្រាន់បើ ។ ប្រពន្ធរបស់ ចាន់ គឺជាប្រធានគ្រប់គ្រងរោងបាយមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ ។ អ៊ីន បានរៀបរាប់ពីការដាំបបរដែលជារបបរបស់អ្នកទោសថា ក្នុងបបរមួយខ្ទះគឺដាក់អង្ករតែពីរកំប៉ុងប៉ុណ្ណោះ លាយជាមួយពោតក្រហមខ្វះ និងលាយជាមួយស្លឹកដំឡូងមី ស្លឹកដំឡូងជ្វា ។

សេដ្ឋកិច្ច

សេដ្ឋកិច្ចនៅមន្ទីរ ម-១៣ ត្រូវពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើការបង្កបង្កើនផល ការដាំបន្លែ ផ្លែឈើ និងការនេសាទត្រីរបស់អ្នកទោសប្រភេទស្រាល ។ អ៊ីន ជាអ្នកនេសាទត្រីនៅក្នុងស្ទឹងដែលហូរកាត់មន្ទីរ និងត្រពាំងប្រាបដែលស្ថិតនៅក្បែរគ្នា ។ ឌុច បានដោះលែងអ៊ីនឲ្យធ្វើជាអ្នកនេសាទប្រចាំរោងបាយមន្ទីរម-១៣ ។ អ៊ីន ជាមនុស្សម្នាក់មានជំនាញច្បាស់លាស់ក្នុងការចាប់ត្រីនឹងដៃ ព្រោះកាលពីនៅក្មេងៗ គាត់ធ្លាប់បានទៅនេសាទត្រីជាមួយឪពុករបស់គាត់ ។

ការប្រជុំនយោបាយ

ក្នុងមួយសប្តាហ៍ ឌុច បានកោះហៅសមាជិករបស់ខ្លួននៅតាមសាខាមួយចំនួនរបស់មន្ទីរសន្តិសុខ មកចូលរួមប្រជុំនៅនឹងមន្ទីររបស់ ឌុច ផ្ទាល់តែម្តង ។ រៀងរាល់បីសប្តាហ៍ ឬ មួយខែម្តង ឌុច តែងតែស្ទៀកពាក់ស្អាតបាតឡើងទៅប្រជុំនៅក្រោមន្ទីរ ម-១៣ ។ យានជំនិះរបស់ ឌុច គឺ ម៉ូតូម៉ូប៊ីឡែត ។ អ៊ីន និយាយថា គាត់មិនបានដឹងថា ឌុច ឡើងទៅប្រជុំនៅទីណាទេ ប៉ុន្តែរាល់ពេលដែលត្រឡប់មកពីប្រជុំវិញ ឌុច តែងតែ

បន្ថែមភារកិច្ចថ្មីៗទៀតដល់កងការពារ កម្មាភិបាលថ្នាក់ក្រោម និងអ្នកទោស ។ អ៊ីន និយាយទៀតថា នៅពេលដែល ឌុច មកដល់ភ្លាម គាត់បានដាក់បញ្ជាឲ្យកងការពារក្មេងៗយកអ្នកទោសមួយចំនួនទៅសម្លាប់ចោល ។

គណៈគ្រប់គ្រងមន្ទីរ ម-១៣

១) ឌុច ជាប្រធានមន្ទីរ ម-១៣ មានភារកិច្ចមើលការខុសត្រូវក្នុងមន្ទីរ គ្រប់គ្រងកងការពារ និងកសួរចម្លើយអ្នកទោសដែលមានឋានៈខ្ពស់ជាងគេ ។

២) ចាន់ ជាអនុប្រធានមន្ទីរ ម-១៣ មានភារកិច្ចមើលការខុសត្រូវក្នុងមន្ទីរនៅពេលដែល ឌុច អវត្តមាន និងសួរចម្លើយអ្នកទោសដែលមានឋានៈខ្ពស់បន្ទាប់ៗមក ។

៣) ប៉ុន ជាសមាជិកមន្ទីរ ម-១៣ មានភារកិច្ចសួរចម្លើយអ្នកទោស និងធ្វើទារុណកម្ម ។

៤) ផល ជាសមាជិកមន្ទីរ ម-១៣ មានភារកិច្ចសួរចម្លើយអ្នកទោស និងធ្វើទារុណកម្ម ។

៥) មាស ជាសមាជិកមន្ទីរ ម-១៣ មានភារកិច្ចសួរចម្លើយអ្នកទោស ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ ។ តាមសម្តីរបស់ ចាន់ ខន ជាកងការពារនៅមន្ទីរ ១៣ ថា មាស គឺជាកម្មាភិបាលដែលបានសម្លាប់អ្នកទោសអស់ច្រើនជាងគេ ដោយទទួលបញ្ជាពី ឌុច ។ អ៊ីន បានប្រាប់ថា ចំណែក ឌុច ក៏សម្លាប់អ្នកទោសអស់ច្រើនដែរ ព្រមទាំងធ្លាប់វាយដំធ្វើទារុណកម្មខ្លាំងៗទៅលើអ្នកទោស ច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ដង ។ ថ្វីត្បិតតែការធ្វើទារុណកម្មរបស់ ឌុច មិនទាន់ធ្វើឲ្យអ្នកទោសស្លាប់ភ្លាមៗក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ អ៊ីន និយាយថា រយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃក្រោយមក អ្នកទោសទាំងនោះពិតជាត្រូវស្លាប់មិនខាន ។

កម្មាភិបាលទាំង៥នាក់ខាងលើនេះ គឺជា “ជនចម្រើន” របស់បដិវត្តន៍ ។ ចាន់ វឿន បានបង្ហើបរឿងនេះប្រាប់ ហើយបានបន្ថែមទៀតថា ជនចម្រើន គឺអ្នកដែលបានធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងខ្លាំងក្លាទៅលើអ្នកទោស និងជាអ្នកដែលអង្គការបក្សទុកចិត្តបំផុត មិនដូចកងការពារ ដែលរង់ចាំតែទទួលបញ្ជាពីថ្នាក់លើយកមកអនុវត្តជាមួយអ្នកទោសទេ ។

កងការពារ

កងការពារនៅមន្ទីរម-១៣ ត្រូវខ្មែរក្រហមជ្រើសរើសយកតែក្មេងៗដែលមានអាយុក្រោម១៥ឆ្នាំ ។ កងការពារទាំងនេះគឺ ឌុច ជាអ្នកដែលជ្រើសរើសដោយផ្ទាល់ ។ អ៊ឹម វ៉ន ហៅ ឌិន ជាអតីតកងការពារមន្ទីរ ម-១៣ ត្រូវបាន ឌុច ទៅយកពីឪពុកម្តាយនៅភូមិក្រាំង ឃុំប្រាំបីមុំ ស្រុកថ្ពងមក ។ ឌិន ជាឈ្មោះប្រើពេលមកធ្វើជាកងការពារមន្ទីរ ម-១៣ ។ ចំណែក វ៉ន ជាឈ្មោះទើបនឹងដាក់នៅពេលក្រោយមក ។ វ៉ន បានប្រាប់ថា ឈ្មោះនេះគាត់ដាក់ នៅពេលដែលគាត់ស្ម័គ្រចិត្តចូលបម្រើកងទ័ពរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាកាលពីអំឡុង

ទសវត្សរ៍៨០ ។ ឌុច បានទៅជ្រើសរើស ចាន់ វឿន និងមិត្តភក្តិម្នាក់ទៀតពីទីលានហ្វឹកហាត់មួយកន្លែងនៅក្នុងទីកដីស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ ចំណែក ចាន់ ខន ត្រូវ ឌុច ជ្រើសរើសយកមកតាមរយៈការសម្រាំងពីថ្នាក់ភូមិ និងឃុំ ។ ចំណែកកងការពារផ្សេងទៀត ក៏ត្រូវ ឌុច ជ្រើសរើសដូច វន ខន និងវឿន ដែរ ។ តាមការសម្ភាសន៍ជាមួយនឹងអ៊ំពូដែលជាអ្នកស្រុកថ្ពងបានឲ្យដឹងថា ឈ្មោះ ខែល គុន (កូនអ៊ំស្រី ញ៉ាំង យី) បេ (កូនអ៊ំស្រី ហែម) គឹម អុន (កូនអ៊ំស្រី ដួង នួច) ប៉ៅ កាក់ (ក្មួយពូ សី ជា) ហែម បឿន (កូនយាយ សឹម) និង អឿន (កូនយាយ យក់) ត្រូវបានបំបែកចេញពីគ្រួសារ ហើយរហូតមកដល់នឹងពេលបច្ចុប្បន្ននេះនៅតែបាត់រហូតមិនឃើញត្រឡប់មកផ្ទះវិញឡើយ ។ កងកម្លាំងការពារទាំងប៉ុន្មានដែល ឌុច ជ្រើសរើសយកមកបម្រើការងារនៅក្នុងមន្ទីរម-១៣ មានមួយចំនួនមិនបានហាត់រៀនក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រអ្វីទាំងអស់ និងមិនដែលស្គាល់ការងារយ៉ាងម៉េចឡើយពីមុនមក ។ អ៊ុន និយាយដូច្នេះថា “កងការពារសុទ្ធតែជាមនុស្សថ្មីនិងក្មេងៗបំផុត” ។ ការប្រមែប្រមូលកងការពារមានវ័យក្មេងៗនេះបានបញ្ចប់នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៣ ។ ការរៀបចំក្រុមមួយបានបង្កើតឲ្យមានឡើងសម្រាប់ដាក់ឲ្យក្រុម កងការពារអនុវត្ត ។ កងការពារចំនួនជាង១០ នាក់ សុទ្ធតែជ្រើសរើសយកមកពីឃុំប្រាំបីមុំ ស្រុកថ្ពង តែមួយគត់ ។ កងការពារទាំងនេះ ត្រូវបានបែងចែកជាពីរក្រុមធំៗគឺ ១) ការពារអ្នកទោសនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង និង ២) ការពារអ្នកទោសពេលកំពុងបំពេញការងារ ។ ក្រៅពីភារកិច្ចការពារអ្នកទោស នៅមានការងារជាច្រើនទៀតដែលក្រុមកងការពារត្រូវតែអនុវត្តតាមបញ្ជាដែលបានដាក់ចុះ ។ អ៊ុនបាននិយាយថា ចំពោះអ្នកទោសមួយចំនួនដែលចាប់មកពីទីកន្លែងផ្សេងៗ គឺកងការពារមន្ទីរម-១៣ ជាអ្នកទៅចាប់ដោយផ្ទាល់ដៃ ។ ការធ្វើទារុណកម្មទៅលើអ្នកទោសនិងការនាំអ្នកទោសយកទៅសម្លាប់ ក៏ជាតួនាទីមួយផ្នែករបស់កងការពារដែរ ។ ការបែងចែកពេលម៉ោងយាមអ្នកទោស ត្រូវបានកំណត់យ៉ាងច្បាស់លាស់ ដោយកងការពារចំនួនពីរនាក់ត្រូវយាមអ្នកទោសចំនួនពីរម៉ោង បន្ទាប់មកត្រូវផ្លាស់ប្តូរវេនបន្តបន្ទាប់ទៅទៀត ។ ក្នុងពេលយាមកាម កងការពារពុំមានសិទ្ធិសម្រាក ឬអង្គុយមួយកន្លែងឡើយ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ប្រសិនបើមានអ្នកទោសណាម្នាក់លួចរត់ចេញពីមន្ទីរចំវេនកងការពារណា កងការពារនោះនឹង ត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មពី ឌុច ដោយផ្ទាល់ ។ វឿន ជាកងការពារតែម្នាក់គត់ដែលធ្វេសប្រហែសក្នុងពេលយាមអ្នក ទោស ដោយបណ្តោយឲ្យអ្នកទោសបីនាក់រត់រួច ។ វឿន បានទទួលទណ្ឌកម្មពី ឌុច ដោយផ្ទាល់ជាមួយនឹងអ្នកទោសដទៃទៀត ។ ក្នុងចំណោមកងការពារអ្នកទោសទាំងអស់គឺពុំមានចាត់តាំងឲ្យនរណាម្នាក់ធ្វើប្រធានឡើយ ។ ខន បាននិយាយថា ឌុច ជាអ្នកគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់លើកងការពារទាំងជាង១០នាក់នោះ ។

រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ កងការពារមន្ទីរ ម-១៣ ដែលនៅមានជីវិតគឺ ចាន់ វឿន រស់នៅភូមិកុមារមាស ឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពង ។ ជន (មិនស្គាល់ត្រកូល) រស់នៅថ្នល់បំបែកអមលាំង ឃុំអមលាំង ស្រុក

ថ្ពង ។ ណិន (មិនស្គាល់ត្រកូល) រស់នៅភូមិទំនាប ឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពង ។ ចាន់ ខន រស់នៅភូមិទេពភិរម្យ ហៅ ភូមិក្បាលចិន ឃុំវាលពន់ ស្រុកឧត្តុង្គ ។ អ៊ឹម វន ហៅ ឌិន រស់នៅភូមសូកស្នួត ឃុំមានជ័យ ស្រុកឧត្តុង្គ ។

ការមិនទុកចិត្តគ្នា

បន្ទាប់ពីមានទឹកជំនន់ដន់លិចទីតាំងមន្ទីរសន្តិសុខទាំងមូលនៅក្នុងចុងឆ្នាំ១៩៧៣ និងបន្ទាប់ពីអ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់ត្រូវស្លាប់ដោយសារទឹកជំនន់នេះ ហើយនៅពេលប្រជុំម្តងៗ ឌុច ពុំដែលរាយការណ៍ប្រាប់អង្គប្រជុំអំពីបញ្ហានេះ ទើប ឌុច ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងការសង្ស័យរបស់បណ្តាកម្មាភិបាលផ្សេងទៀតដែលត្រូវបែងចែកឲ្យទៅនៅមន្ទីរសន្តិសុខនគរបាល ប្រសិទ្ធិត្រ័យត្រិត្ត និងមន្ទីរ-៩៩ ។ អ៊ិន បានរៀបរាប់ពីការសង្ស័យនេះថា កម្មាភិបាលធំៗមួយចំនួនបានដដឹកសួរពីបញ្ហាអ្នកទោសស្លាប់នៅមន្ទីរ ម-១៣ នៅពេលមានទឹកជំនន់ និងត្រូវទទួលការស្តីបន្ទោសខ្លះៗដោយសារមិនព្រមរាយការណ៍ទៅថ្នាក់លើពីហេតុការណ៍ដែលបានកើតឡើងនេះ ។ អ៊ិន បាននិយាយថា ស៊ុម ដែលជាប្រធានសន្តិសុខនៅនគរបាល បានសុំឲ្យគាត់ជួយយកការណ៍ទៅប្រាប់ថ្នាក់លើពីករណីដែល ឌុច មិនរាយការណ៍ពីការស្លាប់មនុស្សអស់រាប់សិបនាក់នេះផង ។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ទំនាស់ផ្ទៃក្នុងរវាងកម្មាភិបាលធំៗនៅក្នុងមន្ទីរបានកើតមានឡើងជាសម្ងាត់ ។ ផល ដែលជាកម្មាភិបាលម្នាក់បន្ទាប់ពី ឌុច ប៉ុន និង ចាន់ ត្រូវកងការពារនាំយកទៅសម្លាប់ ។ រឿងហេតុនេះ មានតែ អ៊ិន ម្នាក់គត់ដែលជាអ្នកដឹងច្បាស់ជាងគេ ព្រោះគាត់បានទៅពិនិត្យមើលដោយផ្ទាល់តាមបញ្ជារបស់ ឌុច បន្ទាប់ពីមានការភ្នាល់គ្នាជាមួយពួកកងការពារ និងអ្នកទោសស្រាលមួយចំនួន ។ អ៊ិន បានរំឭករឿងនេះថា ឌុច បានប្រកាសថានឹងឲ្យកង់មួយដល់នរណាដែលទាយត្រូវពីអ្នកទោសដែលគាត់បានចាប់ចងនោះថាជានរណា ។ ប៉ុន្តែគ្មាននរណានឹកស្មានដល់ថា អ្នកដែលត្រូវចាប់មកនោះជា ផល ទេ ។ ផល ជាកម្មាភិបាលដែលត្រូវចាប់ខ្លួនដោយ ឌុច ។ តាមសម្តីរបស់ ចាន់ ខន អតីតកងការពារនៅមន្ទីរ ម-១៣ ថា ផល បានធ្វើខុសនឹងអង្គការវិន័យនៅក្នុងមន្ទីរ ពីបញ្ហាខូចសីលធម៌ និងអាងខ្លួនជាអ្នកធំនៅក្នុងមន្ទីរ បន្ទាប់ពី ឌុច ។ ចំណែក ចាន់ វឿន ដែលជាអតីតកងការពារនៅមន្ទីរ ម-១៣ ដែរ បាននិយាយថា ផល ជាមនុស្សស្លូតបូតជាងគេម្នាក់ក្នុងចំណោមកម្មាភិបាលនៅទីនោះទាំងអស់ ។

ការសម្លាប់

វិធីសម្លាប់អ្នកទោសនៅមន្ទីរ ម-១៣ មានច្រើនប្រភេទណាស់ ។ អ្នកទោសខ្លះត្រូវសម្លាប់នៅពេលសួរចម្លើយ អ្នកទោសខ្លះត្រូវសម្លាប់ដោយបាញ់នឹងកាំភ្លើង អ្នកខ្លះទៀតត្រូវសម្លាប់ដោយកម្មាភិបាលដឹកនាំ

ក្នុងមន្ទីរនៅពេលធ្វើទារុណកម្ម និងអ្នកខ្លះទៀតត្រូវនាំយកទៅសម្លាប់នៅទីងទីតាំងពិឃាតតែម្តង ។ អ៊ុន បាន រៀបរាប់ពីវិធីសម្លាប់មួយប្រភេទទៀតដែលបានប្រព្រឹត្តទៅលើអ្នកទោសរាប់រយនាក់ ដោយសម្លាប់ក្នុងពេល តែមួយ ។ អ៊ុន និយាយដូច្នេះថា "អាសម្លាប់ប្រភេទច្រើនរាប់រយហ្នឹង ជួនកាលពីពីររយឡើងទៅ គឺយកទៅ គេយកម្តងមួយៗទៅដាក់ជាប់នឹងរណ្តៅត្រង់ឈាម រួចយកក្រមារុំកពីរជុំអីចេះ ហើយម្នាក់ទាញចុងជាយម្ខាងៗ ទើបយកកាំបិតអ៊ែរកែងមុខពីរសំលៀងឲ្យស្ដើងដូចស្លាបមាន់ទៅចាក់បំពង់កខ្វះ ឲ្យបាញ់ឈាមចូលក្នុងរណ្តៅ ត្រង់ឈាម ។ បន្ទាប់ពីសម្លាប់រួច មានកងការពារពីរនាក់ផ្សេងទៀត ជាអ្នកជញ្ជូន យកទៅតម្រៀបដាក់ក្នុង រណ្តៅកប់សាកសពរួមចំនួនបីរណ្តៅដែលមានសណ្ឋានជាមុំចត្រ្កាន" ។ អ៊ុន និយាយទៀតថា នៅត្រង់ណាក៏ ឃើញតែក្បាលខ្មោចដែរ ។ ដោយសារតែមានខ្មោចផាប់ច្រើនបែបនេះហើយ ទើបធ្វើឲ្យគាត់លែងខ្លាចខ្មោច តាំងពីពេលនោះរហូតមក ។

តាំងពីថ្ងៃផ្តើមបង្កើតមន្ទីរសន្តិសុខនេះដំបូងរហូតមកទាល់និងថៃត្រូវផ្លាស់ប្តូរទៅនៅទួលស្លែងវិញ អ៊ុន បានរាយការណ៍ពីចំនួនមនុស្សដែលត្រូវសម្លាប់ ស្លាប់ដោយសារជម្ងឺ និងស្លាប់ ដោយសារទឹកជំនន់ជន់លិច កាលពីចុងឆ្នាំ១៩៧៣នៅក្នុងមន្ទីរ១៣ថា មានចំនួនប្រហែល៣០០០០នាក់ ។ អ៊ុន បានប្រាប់ពីការយល់ ឃើញរបស់គាត់ចំពោះអ្នកទោសដែលស្លាប់អស់ប្រហែល៣០០០០នាក់ នៅក្នុងមន្ទីរ ម-១៣ ថាគឺជាការ ទទួលខុសត្រូវរបស់ ឌុច តែម្នាក់គត់ ព្រោះបញ្ជាទាំងប៉ុន្មានរបស់ ឌុច ត្រូវបានអនុវត្តដោយមិនអាច ល្មើសបាន ។ ចាន់ ខន ប្រាប់ថា "បើខ្ញុំមិនធ្វើតាមបញ្ជាទេ គឺត្រូវធ្លាក់មកលើខ្លួនឯង ដែលជាអ្នកទទួល បញ្ជាហើយ ជួនកាលត្រូវ ឌុច សម្លាប់ដោយផ្ទាល់ដៃថែមទៀតផង" ។ អ៊ុន បានឮផ្ទាល់នឹងត្រចៀកអំពី ការដាក់បញ្ជារបស់ ឌុច ឲ្យកងការពារមន្ទីរសម្លាប់ខ្មាំងក្នុងមួយថ្ងៃពីរនាក់ជាកំហិត ។ អ៊ុន បាននិយាយពីការ លើកឧទាហរណ៍របស់ ឌុច ប្រាប់ទៅក្មេងៗកងការពារថា "ក្នុងមួយថ្ងៃ គេដាំដំឡូងមីបាន១០០គុម្ព ឯងគ្រាន់ តែសម្លាប់ខ្មាំងដែលចាប់បានចំនួនពីរនាក់ក៏ពិបាកដែរ" ។ ថ្វីត្បិតតែនេះជាការព្រមាន ប៉ុន្តែការអនុវត្តផែនការ នៅតែសម្រេចបានដដែល ។

ការផ្លាស់ប្តូរទីតាំងមកភ្នំពេញ និងការវិលត្រឡប់វិញក្រោយថ្ងៃជ័យជំនះទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩

នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ បន្ទាប់ពីថ្ងៃជ័យជំនះទូទាំងប្រទេសរបស់ខ្មែរក្រហម មន្ទីរសន្តិសុខម-១៣ បានផ្លាស់ប្តូរទីតាំងមកនៅភ្នំពេញវិញ ។ តាមសម្តីរបស់កងការពារឈ្មោះ ចាន់ ខន ថា ទីកន្លែងដែលត្រូវ ប្តូរមកក្រុងភ្នំពេញនោះ គឺទួលស្លែង ។ ឌុច នៅតែមានតួនាទីជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខដដែល ។ មន្ទីរ ស-២១ "ទួលស្លែង" មាន ឌុច ជាប្រធាន ។ ឯ ចាន់ និងប៉ុន ក៏ជាកម្មាភិបាលថ្នាក់លើរបស់មន្ទីរនេះដែរ ។ ការ ផ្លាស់ប្តូរទីតាំងនេះ ត្រូវបាន ឌុច ប្រកាសប្រាប់បណ្តាកម្មាភិបាល កងការពារ និងអ្នកទោស ថាត្រូវតែផ្លាស់

ប្តូរកន្លែងធ្វើការ។ ឌុច បាននិយាយទៀតថា គាត់នឹងប្រមូលបណ្តាកម្មាភិបាល និងកងការពារណាដែលមានប្រវត្តិរូបល្អយកទៅធ្វើការជាមួយនៅភ្នំពេញ។ ចំណែកអ្នកទោសដែលនៅសេសសល់ពីការសម្លាប់ ត្រូវបានដោះលែងទាំងអស់។ ការដោះលែងអ្នកទោសនៅមន្ទីរ ម-១៣ ត្រូវបាន ខន រាយការណ៍ ប្រាប់ថា មានគោលការណ៍មួយដែល ឌុច កាន់ក្នុងដៃហើយយកមកប្រកាសជាទូទៅ។ អ៊ីន ជាអ្នកនិយាយតាមការប្រាប់របស់ ឌុច ថា «ឥឡូវបក្សយើងទទួលបានជ័យជំនះទាំងស្រុងហើយ ដូច្នេះយើងត្រូវតែទៅរស់នៅឯភ្នំពេញ ដោយរើមន្ទីររបស់យើងទៅតាំងនៅភ្នំពេញវិញ» ។ ពាក្យសម្តីមួយឃ្លានេះ បានធ្វើឲ្យកម្មាភិបាលទាំងអស់បូករួមទាំងកងការពារផងសប្បាយរីករាយ និងអបអរចំពោះមហាជ័យជំនះនេះ គ្រប់គ្នាព្រោះ ឌុច បានសន្យាថានឹងប្រមូលកម្មាភិបាល និងកងការពារជំនិតមួយចំនួនឲ្យទៅធ្វើការនៅភ្នំពេញបន្តទៀត។ ចាន់ ខន បាន និយាយពីការសប្បាយរីករាយ និងការខកចិត្តរបស់គាត់ចំពោះអង្គការថា គាត់សង្ឃឹមខ្លាំងណាស់ថានឹងបានទៅធ្វើការនៅភ្នំពេញជាមួយ ឌុច ព្រោះគាត់ខិតខំធ្វើការគ្រប់បែបយ៉ាងតាមបញ្ជារបស់ ឌុច។ ប៉ុន្តែគាត់ប្រែជាត្រូវបញ្ជូនឲ្យទៅនៅកងចល័តជាមួយប្រជាជនឯទៀតនៅក្នុងស្រុកភូមិរបស់គាត់ទៅវិញ បន្ទាប់ពី ឌុច ស៊ើបដឹង ថា ខន មានគ្រួសារជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ត្រីនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ។ ខន និយាយដូច្នេះថា «ខិតខំធ្វើការដើម្បីជ័យជំនះ និងដើម្បីធ្វើការមានមុខមានមាត់។ លុះដល់ថ្ងៃជ័យជំនះហើយ ស្រាប់តែបែជាអស់សង្ឃឹមទៅវិញ» ។ ខន ខកចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការចាញ់បោក ឌុច។ ខន សោកស្តាយនូវអំពើទាំងឡាយដែលខ្លួនបានធ្វើទៅលើអ្នកទោសទាំងឡាយតាមបញ្ជារបស់ ឌុច ដោយរាប់ទាំងការបាញ់សម្លាប់អ្នកទោសជាច្រើនលើកផង។ ខន និយាយដោយផ្ទាល់មាត់ប្រាប់ថា គាត់ធ្លាប់បានបាញ់សម្លាប់ អ្នកទោសតាមបញ្ជារបស់ ឌុច ផ្ទាល់ នៅពេលដែលអ្នកទោសលួចរត់ចេញពីមន្ទីរឃុំឃាំង។

ចាន់ ប៉ុន និងកងការពារខ្លះទៀតដែលមានប្រវត្តិរូបល្អ ត្រូវបាន ឌុច បង្គាប់ឲ្យទៅធ្វើការជាមួយនៅឯទួលស្លែង។ ចំណែកអ្នកទោសមួយចំនួនដែលនៅសេសសល់ពីការសម្លាប់ ត្រូវបានដោះលែងឲ្យវិលត្រឡប់ទៅតាមការដ្ឋាន និងផ្ទះសម្បែងរៀងៗខ្លួនវិញ ហើយមួយចំនួនត្រូវបែងចែកឲ្យទៅនៅតាមមន្ទីរសន្តិសុខដែលជាសាខារបស់មន្ទីរម-១៣។ អ៊ីន និងបក្ខពួកគាត់បីនាក់ទៀត ត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរ ៩៩ ហើយអ្នកខ្លះទៀតត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់ខេត្តពោធិ៍សាត់។ ចំណែកមន្ទីរម-១៣ ត្រូវទុកចោលជាមួយនឹងភាពកណ្តោចកណ្តែង ស្ងាត់ជ្រងំ មានតែរណ្តៅធំៗនិងសាកសពមនុស្សរាប់ម៉ឺននាក់។

ការកាន់កាប់តំណែងជាប្រធានសន្តិសុខ ស-២១ របស់ ឌុច បានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។ កម្មាភិបាលថ្នាក់ដឹកនាំមន្ទីរមួយភាគត្រូវបានសម្លាប់ ហើយមួយភាគទៀតបានរត់ប្រាសអាយុទៅកាន់តំបន់ដាច់ស្រយាលដែលជាអតីតទីជម្រកដ៏សុខសាន្តរបស់ខ្លួន។ ឌុច ប្រធានមន្ទីរស-២១ បានរត់ទៅកាន់ ទឹកជីឃុំអមលាំង ស្រុកថ្ពងម្តងទៀត

ដែលនៅទីនោះខ្មែរក្រហមបានប្រមែប្រមូលប្រជាជនចំនួនជាង៤៦០០ នាក់យកទៅសម្លាប់ចោលនៅប៉ែកខាងជើងវត្តកន្សែងសម ដោយឆ្លងស្ទឹងក្រាំងពន្លៃ ដែលក្នុងចំណោមនោះ មានរាប់បញ្ចូលទាំងយុទ្ធជនខ្មែរក្រហមដែលចាប់យកមកពីប៉ែកភូមិភាគបូព៌ាផង ។ តាមប្រសាសន៍របស់អធិការប៉ូលិសស្រុកថ្ពងបានឲ្យដឹងថា ការកៀរជនរងគ្រោះខាងលើមកសម្លាប់គឺ ឌុច ជាអ្នកអនុវត្តផែនការនេះដោយផ្ទាល់ បន្ទាប់ពីគាត់ត្រឡប់ពីភ្នំពេញទៅវិញ ។ នៅក្នុងឯកសារ«សំណុំរឿងរបស់តុលាការកាត់ទោសបនប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុល ពត-អៀង សារី» ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៩ បានរៀបរាប់ពីការដឹកជញ្ជូនមនុស្សចំនួន ១២០០នាក់ផ្សេងទៀត យកទៅសម្លាប់ចោលនៅទីងទីតាំងខាងជើងវត្តកន្សែងសមដែរ គឺក្នុងអំឡុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៩ ។

ទីតាំងត្រពាំងប្រាបក្នុងចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៩ អតីតមន្ទីរ ម-១៣ ឬត្រពាំងប្រាប ពុំមានពីប្រជាជន ឬខ្មែរក្រហមណាម្នាក់ដើរឆ្លងកាត់ទីនោះឡើយ ព្រោះជាកន្លែងស្ងាត់ជ្រងំ និងសំបូរសត្វព្រៃ ។ ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្ននេះ ផ្នែកខ្លះនៃទីតាំងត្រពាំងប្រាបត្រូវបានប្រជាជនដែលរស់ នៅក្នុងភូមិថ្មគុប ឃុំអមលាំងយកធ្វើជាដីស្រែរបស់ខ្លួន ។ ចំណែកមួយផ្នែកធំទៀតគឺទុកទំនេរចោល ។ ដើមឫស្សីជាច្រើនគុម្ពបានដុះប្រជ្រៀតគ្នានៅលើទីតាំងនៃអតីតមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ នោះ ។ រណ្តៅជ្រៅៗពីមុន សព្វថ្ងៃនេះប្រែជារាក់ៗអស់ (ជម្រៅនៅត្រឹមតែប្រហែលមួយម៉ែត្រ ឬមួយម៉ែត្រកន្លះប៉ុណ្ណោះ) ។ បង្គោលក្រាក់ដែលពីដើមមានកំពស់៥ទៅ៦ម៉ែត្រនោះ ឥឡូវនៅសល់តែប្រហែលមួយម៉ែត្រដែរ ។ ស្ទឹងដែលហូរកាត់ទីតាំងមន្ទីរសន្តិសុខម-១៣ នៅតែជាស្ទឹងទទួលទឹកពីជើងភ្នំឱរ៉ាល់រួចហូរកាត់មកតាមទីតាំងនេះដដែល ។ ត្រពាំងប្រាបដែលជាជម្រកត្រី និងជាកន្លែងដែលផ្តល់សេដ្ឋកិច្ចសំខាន់សម្រាប់មន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ ក៏ស្ថិតនៅដូចមុន ព្រមទាំងបម្រើដល់សេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាជនក្នុងការធ្វើស្រែចម្ការ និងចិញ្ចឹមសត្វពាហនៈផង ។ មនុស្សច្រើននាក់ណាស់នៅក្នុងទឹកដីស្រុកថ្ពង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលដឹងពីការសម្លាប់មនុស្សនៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខ ម-១៣ ដែលមាន ឌុច ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ការចងចាំរឿងពីអតីតកាល និងភាពសាហាវឃោរឃៅដែលប្រព្រឹត្តដោយថ្នាក់ដឹកនាំនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅតែជាស្រមោលអន្ទោលតាមប្រាណមួយសម្រាប់អតីតជនរងគ្រោះទូទៅ ។ ស្រមោលនេះនឹងរលាយបាត់នៅពេលដែលតុលាការជំនុំជំរះរឿងក្តីខ្មែរក្រហមមួយត្រូវបានបង្កើតឡើង និងអនុវត្តការងាររបស់ខ្លួនរហូតដល់ចប់ចុងចប់ដើម ។ ហម អ៊ីន, ចាន់ វឿន, អ៊ុម វន ហៅ ឌិន និងចាន់ ខន បានទាមទារឲ្យមានការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមទាំងឡាយដែលនៅរស់ ហើយបានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើមេដឹក

នាំជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ដែលពួកគាត់ស្គាល់ច្បាស់ជាងគេថា ជាអ្នកសម្លាប់មនុស្សអស់ជាង៣០០០០នាក់នៅក្នុងមន្ទីរ ម-១៣ ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧២-១៩៧៥ផង ។